

Pia Vilarrubias

Entrevista

Quan vas decidir començar en el món de la il·lustració infantil?

Els meus inicis en el món de la il·lustració són una mica singulars. Des de sempre he dibuixat però va ser a inicis dels anys setanta, quan vaig tenir la ocasió de fer una estada de tres anys de formació psicopedagògia i didàctica a "l'École Maternelle Maison des Petits" i a l'Institut de Psicologia i Ciències de l'Educació Jean Jacques Rousseau de Ginebra, quan vaig començar a il·lustrar relats gràfics com a recurs per a la conversa amb els més petits.

Per una banda, em van interessar els estudis de Jean Piaget sobre la construcció del llenguatge en el nen. Per l'altra, també hi vaig descobrir que els ensenyants del Cantó de Ginebra es feien ells mateixos el material didàctic, inclosos els dibuixos. Vaig seguir l'exemple i vaig començar a pensar i a dibuixar alguns jocs didàctics i a crear històries sense paraules per a nens i nenes, un conjunt d'imatges que formaven un relat gràfic com a recurs per ajudar-los a aprendre a parlar i a contruir un relat oral. A la "Maison des Petits", de la mà i a l'aula de Monique Herren, hi vaig aprendre, entre altres coses, maneres d'entendre com fer de mestra i d'organitzar el treball i les relacions a l'aula diferents de les que jo estava habituada.

Així va ser com vaig arribar a integrar en un sol projecte les meves dues passions: dibuixar i ensenyar aprenent.

El material va donar lloc a la sèrie de 12 títols "Tina-Ton" que ha fet parlar, emocionar o riure a molta canalla que ara ja són pares i

mares de nois i noies. Va ser publicat el 1978, després d'haver fet un bon servei a les aules de l'Escola Heura on vaig tenir la sort de treballar entre el 1974 i el 1979.

Quan fa que t'hi dediques?

Si ho compto bé, 41 anys. Va ser a partir de 1972 quan vaig crear els primers personatges de la Tina i en Ton. Des de llavors, he compaginat la tasca de formació i d'assessorament pedagògic amb la il·lustració, a la que no m'he pogut dedicar tant com m'hauria agradat. Entre una i altra de les sèries publicades he passat per èpoques, a vegades anys, en les que m'he dedicat exclusivament a la tasca pedagògica.

És molt complicat fer-se un lloc en l'àmbit de la il·lustració infantil actualment?

En el meu cas, no ho va ser gens. Si bé eren altres temps, jo presentava un projecte ben fonamentat i argumentat, fet que segurament va compensar, llavors, les mancances tècniques del dibuix que, això sí, era molt expressiu i eficaç pel que fa als objectius proposats.

El fet d'admetre l'èxit de la primera sèrie, em va fer decidir a a formar-me en il·lustració i en diverses àrees artístiques així com una millor familiarització amb la Literatura infantil.

I, arribar a publicar contes?

Com he dit, vaig trobar molta sensibilitat primer en les editorials Joventut i Claret i més tard amb Ramon Bassora de l'Ed. Barcanova. Crec que les meves obres van tenir bona acceptació perquè van ser concebudes des de l'empatia, sempre vetllant perquè els infants hi trobessin sentit per sobre altres ambicions pedagògiques. He intentat que cada història resulti atractiva de forma i color i, a la vegada, comporti un rerefons educatiu, missatge que també poden captar els adults. En el rerefons de cada conte hi ha un bon nombre de referents.

De quin projecte et sens més orgullosa?

Tinc una debilitat especial per als primers **Tina-Ton**, una sèrie de 12 títols on vaig fer la síntesi entre la senzillesa de les imatges i de l'argument amb la complexitat del missatge. Són contes per observar poc a poc, per descobrir-hi, per exemple en "Perquè plores", missatges com aquest: els infants necessiten presència i afecte més que moltes coses... En una de les imatges del mateix àlbum s'hi expressa la necessitat de parar-se abans d'actuar. Un exemple d'alteritat, la necessitat de fer una pregunta abans de donar resposta.

Entre altres títols: "La marieta", "Les sabates noves", "D'excursió", "La granja". Actualment són fora de catàleg però tinc moltes ganes d'actualitzar-ne algunes.

En aquesta primera sèrie, vaig ser tan tossuda en no posar text a les imatges que parlen per si soles per fer parlar als infants, que l'Editorial es va perdre algunes ventes per Europa. Era una qüestió de concepte.

Un altre projecte, d'estil molt different, és "**L'ametller no va poder fugir**". El text és de Pepi Soto Encarregat per ACNUR, tracte sobre els infants refugiats. El llibre va acompanyat d'un vídeo realitzat per Enric Juste amb una preciosa música d'en Carles Marguerit.

. [Comite Català d'ACNUR - Escoles Compromeses](#)

www.escolescompromeses.org/.../comitecatalaACNUR/comitecatacnur.ht... www.yasni.es/pia+vilarrubias.../

Com definiries el teu estil?

Quan es tracta dels personatges, el grafisme és proper a la "línia clara": perfils ben definits i tintes planes. M'agraden els colors vibrants: els blaus de Matisse, els colors de Mondrian, el de Raul Dufy, André Derain, Vincent van Gogh i el color de les aquarel·les de Perico Pastor. M'agrada els vermell pur de les roselles, els mil colors del cel, del mar o el dels verds de primavera... Els fons de la sèrie "Tinatons" o dels quatre títols inclosos en la col·lecció "Sopa de contes" -Ed. Barcanova, són de caire més pictòric.

Quines tècniques fas servir en les teves il·lustracions?

Vaig començar amb els retoladors de colors, la tempera, col·lages. Des de fa uns tretze anys em vaig passar a l'ordinador, faig esbossos en l' Ipad i, a part, prenc apunts de paisatges també amb la tauleta o bé faig pintura de paisatge a l'oli que sovint m'inspira per fer els fons dels contes.

Quin és el procés que segueixes per a fer un conte?

D'entrada **un toc d'inspiració**, la emoció que em provoca un pensament, una situació real, una anècdota, un poema, una lectura...

La concreció d'un tema que em permeti comunicar allò que m'ha atrapat. La concreció en esborranys, ja sia de dibuixos o de text o les dues coses a l'hora.

Desglossar la idea: decidir la situació d'**inici**. (què, quan, on, perquè ...) Cerca de documentació quan em cal. Seguir el **desenvolupament obert del procés**, pàgina per pàgina, vinyeta a vinyeta. Precisar el **nus** d'un conflicte o d'un canvi sobtat en

l'argument. Decidir un **desenllaç** entre els possibles. Distribuir els esbossos de dibuix mentre vaig concretant el text. En el meu cas sempre obligada a fer textos molt curts i quasi amb el mateix nombre de paraules.

Crear o recrear els personatges i els escenaris: Primer faig un esbos del personatge en diverses postures, expressions i moviments. El fet de dibuixar La Tina i en Ton, ja responia al fet de donar co-protagonisme als nens i a les nenes. Els canvis socials haguts en el context, em van fer decidir a incorporar nous personatges en les sèries posteriors (La Marta i l'Edil, representen als nens i a les nenes nou vinguts)

Considero que un personatge o un tema és ben trobat quan és capaç de fer-me somriure, primer a mi i després als meus lectors.

La relació imatge i text sempre l'he concebuda de manera interdependent i supeditada a la idea rectora. Sovint el text interroga a la imatge. En el cas d'un relat gràfic dibuixo directament cada pàgina sempre fent atenció a les que ja he fet i anticipant les properes per tal de seguir el fil i facilitar-ne el seguiment als infants.

El que caracteritzà com a novedosa la meva primera sèrie sense paraules va ser, precisament, l'estreta continuïtat entre les accions representades entre una i altra imatge en les que es deglossa una senzilla anècdota o situació.

Quin és el teu proper projecte?

De moment he iniciat l'exploració de nous personatges i noves històries. El primer conte ja va ser visionat a la pantalla per un grup de nens i nenes de l'Escola Pública Llebeig de Vilobí del Penades, l'endemà del pro-passat dia de Sant Jordi. També estic embolicada en un treball de reflexió sobre allò que considero que més n'ha servit d'entre totes les coses que he après. I això també entre paraules i imatges.

Tinc la il·lusió de poder fer senzilles aplicacions per a tauletes o altri.

Bateria de preguntes ràpides:

El teu il·lustrador preferit?

Són Molts: La Lola Anglada i en Joan Junceda en llibres i fulletons de la meva infantesa. Hergé, el mestre de la "línia clara". M'agraden els dits ninotaires: Cesc i Kino. Altres més actuals: l'Arnal Ballester i en Daniel Sessé que van ser els meus professors d'il·lustració a la Massana Permanent, en Max, la Carme Solé i la Cristina Losantos...

Si poguessis ilustrar un conte clàssic o popular quin triaries?

“Alicia en el país de les meravelles”.

Si poguessis convertir-te en un personatge de conte?

El Petit Príncep perquè és somniador, és curiós i te molta cura del seu petit planeta.

Dibuixar el Bibliol?

Em va fer il·lusió. Li vaig fer el regal de deixar-lo volar una estona perquè els cargols sempre van arran de terra. I, de passada, fer delir els infants escampant pel cel de Ribes la fantasia tancada dins dels llibres.

Quin és l'ús que fas de la biblioteca?

A la Biblioteca Manuel de Pedrolo m'hi trobo amb els nens de Ribes a través dels meus contes quan els agafen de les estanteries. Hi he fet la presentació dels meus darrers títols, he assistit a veure exposicions o a escoltar conferències, presentacions de llibres i també hi he fet algun préstec. Hi he portat els meus nets a llegir contes menys sovint del que voldria.

Currículum de la Pia

Nascuda a Igualada el 1942. Autora i il·lustradora de contes infantils. Mestra i Master Europeu de Formació de formadors.

Va ser alumna del col·legi de la Divina Pastora d'Igualda i "Noia Guia" dels escoltes de la mateixa ciutat. Estudia magisteri a Barcelona i treballa de mestra fins l'any 1971 a partir del que fa una estada de tres anys a l'Institut de Psicologia i de Ciències de l'Educació Jean Jacques Rousseau i a l'escola adjunta "École Maternelle Maison des Petits" de Ginebra on es posa en contacte amb les corrents psicopedagògiques més innovadores

del moment. El pensament de Jean Piaget li aportà una nova mirada sobre la manera d'entendre l'educació i l'ofici de mestra

S'inicià en la il·lustració a principis de la dècada de 1970, a Ginebra, amb la creació d'un material didàctic destinat a afavorir l'expressió oral dels infants. Moment en què uneix la seva doble vocació de dibuixant i d'educadora en la creació d'una col·lecció de curtes històries dibuixades.

Formació artística: ha estat alumna de l'escola de dibuix i pintura de paisatge dels pintors Ramon Boter, Joaquim Santaló i de Fernando Gaya de l'Escola de Teresa Llätzer i del pintor colorista Ramon Sanvisens.

Durant quatre anys (1995-1999) va seguir cursos de dibuix, aquarel·la, il·lustració i de iniciació a l'animació del programa Massana Permanent de l'Escola Massana de Barcelona. Va ser alumna de Josep Madaula, d'Arnal Ballester i Daniel Sessé entre altres.

Obres publicades:

La col·lecció "Tina Ton".

Primera edició 1978. 12 Títols

Es tractà de relats gràfics. Contes explicats només amb imatges. Llibres de falda destinats a distreure i a establir comunicació entre els adults i els menuts. La primera edició es publicà l'any 1978 per Ed. Juventut. ("La marieta", "Deixa'm jugar", "D'excursió", "L'escola", "Per què plores?", "El globus"...

A l'inici dels anys vuitanta, publicà una sèrie de pòsters sobre les quatre estacions a l'Editorial Juventut. Més endavant altres com "La cuina", "Els instruments musicals", "El pati de l'escola" i "La llar d'infants" destinats a la normalització lingüística del català. Aquests darrers, encarregats per L'Àrea d'Educació de l'Ajuntament de Barcelona i per el Departament de Normalització Lingüística de la Generalitat, van ser distribuïts per a les llars d'infants i les escoles infantils de Catalunya.

En el 1995 publicà la sèrie de contes: "Què passa?" (Ed.. Joventut) Petits relats explicats entre les imatges i el text.

inspirats en anècdotes de les relacions entre infants: l'intercanvi com a mostra d'afecte en "Hola i Adéu" La motivació per anar a l' escola "Jo també vinc". La raresa de les joguines que juguen soles en " Quin cotxe!". Sobre el prendre i el demanar en "Me'n dones?" o el joc d'imitació entre iguals, una manera d'aprendre i de comunicar. en " Ho saps fer?"
Són contes

1997 Inici de les dues sèries: "En Nil i el seus Ninots" i "Els Tinatons" a l'Editorial Barcanova,. Són contes d'imaginació per a nens i nenes que, a la vegada que contenen una història als infants, les accions dels personatges transllueixen valors com la solidaritat, la interculturalitat, la

sostenibilitat, la cura en el tractament de gènere (tant els nens com les nenes són protagonistes) la sensibilitat i els respecte per la natura, la cura dels animals, la cooperació entre iguals i moltes coses més. I, això des de l'empatia vers els infants i de l'emoció que acompanya la creació.

A partir del 2008 publica quatre contes a la col·lecció "Sopa de lletres" de la mateixa editorial: "En Ton i l'agapornis", "On es pon el sol?", "En Pau i la tortuga babaua" i "El gran secret" destinats als infants a partir de sis set anys.

Les il·lustracions presenten a personatges que des de la màgia del seu joc animen a les joguines, aprenen a compartir, es disgusten si els deixen de banda fins a fer maleses. Personatges atrevits que neden per aigües transparents fins als jardins del mar i el defensen de la contaminació en "Ben net". En aquestes històries s'hi troben representades: la tendresa, l'empatia, l'alegria, l'enyor, la gelosia, la solidaritat, l'espera, les dificultats de compartir per poder cooperar, la sensibilitat dels per la bellesa en les nits de lluna, les postes de sol, els fons marins i tantes coses més. En l'actualitat s'han publicat 28 contes, 14 per a cada sèrie .

La formació psicopedagògica adquirida a Ginebra li aportà, entre altres coses, la ocasió d'apropar-se a la manera que tenen els infants de conèixer i de representar-se el món, qüestió que li desvetllà l'interès per la dita "edat màgica", entre dos i cinc anys, que d'alguna manera ha estat present en el rerefons dels temes dels seus contes.

2007 Autora de les il·lustracions del conte "L'ametller no va poder fugir" escrit per Pepi Soto que acompanya un material didàctic sobre els infants i les famílies refugiades a causa de la guerra. El conte s'acompanya d'un material didàctic i conté un CD realitzat per Enric Juste amb música de Carles Margarit. Un encàrrec d'ACNUR que es facilita com a maleta pedagògica a les escoles que ho demanen.

Fins al moment, ha publicat 50 contes dels que 33 són en catàleg i actualment treballa en noves idees, pintant i dibuixant.

Altre recorregut professional :

Com a mestra :

- 1965: Escola Mowgli d'Igualada
- 1967- 1971: Escola Sant Gregori de Barcelona
- 1971-1974: « Stagièrè » à la Maison des Petits à Genève

Assessora de formació d'equips de mestres en relació a la pràctica :

- 1974-1977 Escola Heura
- 1978 Oposicions a l'Institut Municipal d'Educació.
- 1978-1985 Escola Municipal Bàrqueno.
- 1985-1988 Assessorament als equips de mestres de Cicle Inicial del Bergadà de Badalona a través del Pla de Formació Institucional del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- 1988-1993 Obtenció de la Plaça de Cap de Formació de l'Institut Municipal d'Educació i Coordinadora del Pla de Formació Institucional per els mestres de les Escoles Municipals de Barcelona.
- 1993-1995 Estudi-Recerca per a l'elaboració d'un instrument d'autoavaluació participativa del projecte Curricular de Centre, amb la col·laboració de cinc centres educatius pilot i Estudi-Recerca per a l'elaboració d'un instrument d'autoavaluació participativa del projecte Curricular de Centre, amb la col·laboració de cinc centres educatius pilot.
- 1996-2000 Càrrec de Relacions Externes de Serveis pedagògics de l'Institut Municipal d'Educació. Responsable de la coordinació de Programmes Europeus a les escoles Municipals de Primària. Coordinadora del Projecte Barcelona Solidària.
- 2000-2007 Membre de l'Equip d'Educació en valors de l'IMEB. Coordinadora de l'Àmbit de Lleure del Projecte Educatiu de la Ciutat de Barcelona. Col·laboració, des de l'IMEB, en el programa « Hola Nens » de Barcelona TV. Jubilació del treball a l'IMEB (Institut Municipal d'Educació de Barcelona).
- 2008-2010 Formació sobre processos de canvi en les organitzacions a INNOVA(Associació per a la innovació social).

Publicacions en aquest àmbit:

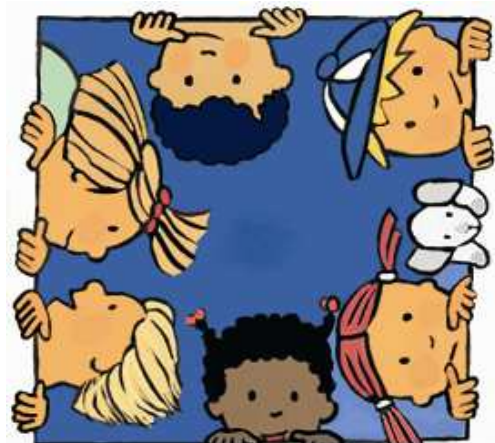
« Ensenyar aprenent per ensenyar a aprendre » en Col·laboració amb l'equip de mestres de l'Escola Bàrqueno. Barcanova 1984
1er Premi Barcanova de Pedagogia 1984

« L'autoavaluació del projecte curricular de centre ». Ed. Graó 1998
(Text de referència en molts cursos que es tracten metodologies d'avaluació participativa)

Des de finals dels anys setanta ha publicat nombrosos articles en revistes com la "Reforma de la Escuela", "Cuadernos de Pedagogia", "Guix", "Perspectiva escolar", "Butlletí de Mestres" de la Generalitat, "Aula Educativa" i "Barcelona Educació"..

Actualment treballa en un projecte que recull les reflexions sobre allò que creu essencial de tot el que ha après i la cerca de com s'articula de manera coherent al llarg del seu recorregut. Treball destinat a si mateixa i per a comunicar a qui hi estigui interessat.

Alguns treballs de la Pia

Les ones juguen
per entre els meus peus nus
damunt la sorra.

